

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Наукова бібліотека Харківського національного автомобільно-дорожного університету була заснована у 1934 р. і має багатогалузевий книжковий фонд. Своє існування вона почала з кількох сотень книг, подарованих їй студентами і викладачами ВНЗ і частково отриманих із бібліотеки Київського політехнічного інституту.

ХАДІ з дня заснування розташувався в будівлі залізничного технікуму в районі Південного вокзалу під одним дахом з Інститутом інженерів транспорту. Своєї бібліотеки у новоствореного вищого навчального закладу на той час не було. Тільки в 1934 р., коли ХАДІ отримав окреме приміщення на вул. Басейній, 25 (нині вул. Петровського, 25), випала нагода надати приміщення і створити науково-технічну бібліотеку.

У малоінформативних звітах тих років є лише прізвище та ініціали першого і єдиного співробітника бібліотеки — Валентини Андріївни Єфімченко, яка працювала в ній з 1934 до 1941 р. Як завідувач бібліотеки, в першій половині дня вона комплектувала фонд, вела книги обліку, каталоги і картотеки, а після обіду займалася обслуговуванням потреб читачів.

За кілька років фонд бібліотеки було доукомплектовано, до 1936 р. кількість видань досягла 50 тисяч примірників. Бібліотека стала осередком наукового пошуку, неоціненною була її роль і у навчальному процесі та в організації дозвілля студентів. Особливо це стало помітним

через відкриття перед самою війною читальні, яка завжди була переповнена студентством і викладачами. Однак корективи у роботу бібліотеки внесла війна, бо згодом вона разом з інститутом була евакуйована до Саратова.

Свою роботу бібліотека поновила відразу ж після відновлення в 1945 р. зруйнованої будівлі інституту. Хоча студентів у ХАДІ тоді було небагато (всього 400 осіб), у приміщенні бібліотеки завжди були відвідувачі.

Із 1944 до 1953 р. бібліотеку очолювала Людмила Веніамінівна Бурдун-Козляковська. Це була освічена і дуже енергійна людина. В післявоєнний час під її керівництвом невеликий штат співробітників із шести осіб відновив усі приміщення бібліотеки, розставив по полицях книжковий фонд, що раніше знаходився в евакуації.

У цей час навчальним закладом керував видатний учений — професор Олександр Костянтинівч Біруля, який розвитку бібліотеки приділяв значну увагу. Саме тоді було ухвалено рішення, що бібліотека бере орієнтир на універсальне комплектування фонду. Особливе місце у її фондах посідала саме наукова література, яку бібліотека отримала з НАМІ, МАДІ, КАДІ, КПІ та інших найбільших бібліотек країни.

П'ятдесяті роки для бібліотеки знаменні утворенням двох дуже важливих відділів — комплектування та обслуговування читачів.

Роль особистості в історії будь-якої бібліотеки не просто значна, вона не має еквівалентів і виміру. Саме

Колектив наукової бібліотеки. Зліва направо: перший ряд: зав. від. З. В. Бережна, зав. від. Л. В. Бутко, директор О. С. Шевченко, пров. бібліотекар Л. О. Твердохліб, зав. від. Г. А. Давискиба; другий ряд: бібліотекар I кат. Ж. С. Хоменко, зав. сектором Н. В. Жмуркова, зав. сектором М. В. Іваненко, бібліотекар II кат. Т. І. Фаст, зав. від. Л. О. Бондаренко, бібліотекар I кат. О. О. Ляшенко, бібліотекар I кат. В. Г. Омельченко, пров. бібліотекар В. А. Бабенко, бібліотекар I кат. В. В. Фараносова, бібліотекар II кат. О. В. Копиця, бібліотекар II кат. Т. В. Штефан; третій ряд: зав. від. Н. С. Сечина, бібліотекар Я. О. Байбуза, пров. бібліотекар Л. М. Касьянова, пров. бібліотекар В. І. Калашнікова, бібліотекар Н. І. Мармут, бібліотекар I кат. Ю. А. Боева, бібліотекар I кат. Д. В. Рубачов

Народилася 27 листопада 1962 р. в м. Харкові.

У 1985 р. закінчила Харківський державний інститут культури та здобула спеціальність бібліотекаря-бібліографа вищої кваліфікації.

Свій трудовий шлях Олена Сергіївна розпочала у бібліотеці Харківського обласного телеграфу.

Із 1991 р. працює в бібліотеці Харківського автомобільно-дорожнього інституту (нині — Харківський національний автомобільно-дорожній університет): спочатку в довідково-бібліографічному відділі, а з 2003 р. — на посаді директора.

Як директор бібліотеки почала активне впровадження інформаційних технологій у роботу всіх її

ШЕВЧЕНКО
Олена Сергіївна

Директор

підрозділів. Так, у 2005 р. за її безпосередньої участі був створений відділ автоматизації. Велику увагу приділяє створенню комфортних умов для користувачів, якісного інформаційного наповнення та впровадження нових комунікативних форм роботи наукової бібліотеки для входження у світовий інформаційний простір.

Директор наукової бібліотеки вишу О. С. Шевченко є членом вченої ради та очолює секцію з автоматизації бібліотечних процесів при методичній раді університету.

Олена Сергіївна — відмінник освіти України, нагороджена почесним знаком ХНАДУ «За видатні заслуги перед колективом університету» III ступеня.

від керівника бібліотеки залежать напрями її розвитку, підбір фахівців високої кваліфікації, статус бібліотеки. Історія бібліотеки тісно пов'язана з долями тих, хто в ній працював, хто віддав їй усі свої знання, вміння і досвід, доклавши чимало зусиль для авторитету в її минулому, сьогоднішньому й майбутньому.

Так, історія відділу комплектування та наукової обробки літератури зберегла імена бібліотечних працівників, які стояли біля його витоків: Олена Олександрівна Іванова, Надія Олександрівна Сабкова, Тетяна Олександрівна Щербініна, Віра Платонівна Зімнюкова. Багато встигла зробити для розвитку відділу Катерина Миколаївна Кириленко, яка керувала ним трохи більше десяти років (з 1983 до 1994 р.). Саме за часи її керівництва співробітники відділу набули необхідного досвіду, а бібліотечна справа успішно розвивалася і стабільно функціонувала. Бібліотека щорічно комплектувала до 25 тисяч нових друкованих видань.

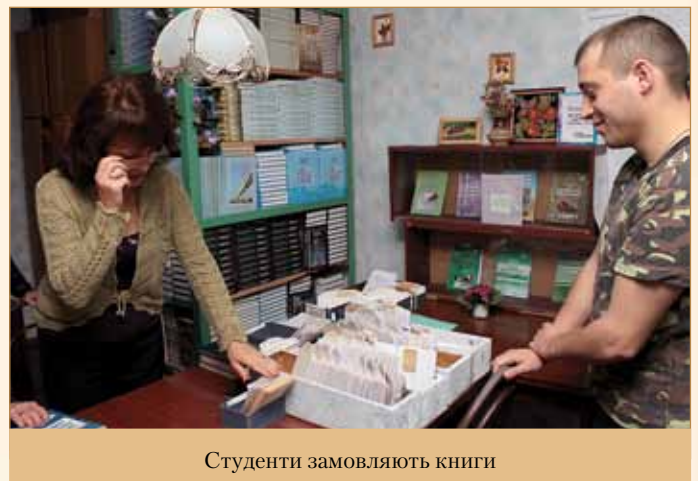
Історія відділу обслуговування також зберігає десятки імен тих, хто залишив по собі слід саме в цьому підрозділі, хто користувався повагою та авторитетом серед читачів. Це були Дебора Юхимівна Немировська, Клара Петрівна Рессер, Антоніна Михайлівна Гладких, Тетяна Борисівна Лівсон, Олена Олександрівна Лисак, Діна Денисівна Афанасьева та ін.

Відділ обслуговування з моменту свого створення стає найбільшим у бібліотеці. У 60-ті роки, коли з'явився новий інженерно-економічний факультет і було розширено систему вечірнього навчання студентів, бібліотека переходить на обслуговування читачів у дві зміни. В цей час були організовані та відкриті філії в гуртожитках інституту. Подальший розвиток бібліотеки ознаменувався створенням нових підрозділів, формуванням фонду в атмосфері тісної співпраці з кафедрами, набула поширення автоматизація бібліотечних процесів.

Сьогодні бібліотека ХНАДУ — це сучасне бібліотечне містечко з розгалуженою системою обслуговування читачів, де багато уваги приділяється комп'ютеризації процесів роботи, засобам для поширення та впровадження інформаційної культури серед студентства й аспірантів.

Нині фонд бібліотеки налічує близько 400 тисяч примірників літератури, серед яких різні види видань (книги, журнали, газети, дисертації, стандарти тощо). Фонд на вимогу сучасності має низку видань на електронних носіях. Бібліотека обслуговує понад 14 тисяч користувачів у двох читальних залах, на семи абонементних і в резервно-журнальному фонді, видає більше 500 тисяч книг та періодичних видань.

Важливою ланкою навчального процесу ВНЗ є інформаційне забезпечення, цю роль традиційно виконує саме наукова бібліотека. Наскільки інформаційні ресурси відповідають потребам користувачів, настільки успішно стає навчальна та науково-дослідницька діяльність закладу.

Студенти замовляють книги

Бібліотекар I кат. Н. А. Рудецька

Бібліотекар II кат. О. В. Копиця

Читальний зал наукової бібліотеки

Головне стратегічне завдання НБ ХНАДУ – реалізація нової моделі бібліотеки, яка поряд із традиційними функціями якісного забезпечення літературою, інформацією науково-дослідницького та навчального процесів виконує роль інформаційно-інтелектуального центру та надає доступ як до власних, так і до світових інформаційних ресурсів.

На початку 1995 р., одночасно з уведенням в університеті локальної обчислювальної мережі (ЛОМ), здано в експлуатацію першу чергу автоматизованої системи – програмний комплекс НТБ-ВНЗ. На цьому етапі були автоматизовані практично всі технологічні операції над документами друку, починаючи з моменту їх надходження в бібліотеку і до передавання їх у фонди та відображення у каталогах, включаючи програмне формування усіх супроводжувальних документів на трудомістких ділянках технології. На сьогодні в університеті функціонує автоматизована інформаційна система АІСТ, яка призначена для автоматизації традиційних інформаційних технологій і слугує типовим інтегрованим вирішенням проблем автоматизації підрозділів університету. Система реалізує концепцію розподілення баз даних і зорієнтована на локальну мережу. Фізична структура баз даних відповідає СУБД CDS/ISIS (ЮНЕСКО). Оригінальне програмне забезпечення АІСТ написано в середовищі програмування Delphi з використанням бібліотеки ISIS32.DLL (Vireme, Бразилія). Система підтримує два програмні комплекси: АСУ-ВНЗ (для автоматизації підрозділів університету) і НТБ-ВНЗ (для автоматизації бібліотечних процесів). Кожна підсистема, що входить до їхнього складу, повністю функціональна. Підсистема може бути використана як в автономному режимі, так і в складі цілого комплексу. Внутрішньосистемний формат бібліографічних даних ґрунтується на міжнародному форматі UNIMARC. Розробниками системи є співробітники ЦНІТ ХНАДУ Галина Сергіївна Крюкова та Ірина Миколаївна Асаєнко. Разом з ІОЦ та Літос науковою бібліотекою ХНАДУ створена електронна бібліотека, розроблено «Положення про Електронну бібліотеку» та «Положення про університетський репозитарій «Електронний архів Харківського національного автомобільно-дорожнього університету».

На платформі Dspace створено цифровий архів наукових статей університету EIArKhADI. Паралельно з наповненням EIArKhADI для підвищення наукового рейтингу ВНЗ спільно з сектором із питань інтелектуальної власності, що координує зв'язки з наукометричними базами даних та електронними бібліотеками, наукова бібліотека бере участь у проєктах, пов'язаних із наданням у відкритий доступ наукових збірок «Автомобільний транспорт», «Вісник ХНАДУ»:

- електронний архів eLIBRARY.RU, де на платформі найбільшого інформаційного порталу в галузі науки, технології, медицини та освіти представлено у відкритому доступі збірки наукових праць університету;
- наукометрична база Index Copernicus (Польща);
- шведська електронна бібліотека DOAJ;
- наукова електронна бібліотека КіберЛенінка;
- наукова періодика України Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

Надсилаються реферати останніх випусків збірки наукових праць «Вісник ХНАДУ» до українського реферативного журналу «Джерело».

Для розширення кола користувачів реалізується доступ до повнотекстових баз наукової бібліотеки для віддалених користувачів за допомогою сервера авторизації, що дає змогу отримати доступ до навчальних матеріалів НБ тим користувачам, які навчаються через мережу Інтернет (<http://dspace.khadi.kharkov.ua/dspace/>), оновлено web-сайт бібліотеки; вирішена подальша участь бібліотеки у корпоративних проєктах щодо входження у світовий інформаційний простір.

На сьогодні автоматизовані майже всі процеси в інформаційно-бібліографічному та відділі комплектування, а також передплата на періодичні видання. Інформація про роботу бібліотеки, власні та придбані бази даних доступна в Інтернеті (library.khadi.kharkov.ua). На сайті можна ознайомитися з бібліографічними покажчиками, планом масових заходів, віртуальними виставками та бюлетенем нових надходжень. Є можливість отримати інформацію про книгозабезпечення, відомості за фахом, із дисциплін і найменування кафедр, вибрати видання з повним текстом, а також виділити і роздрукувати необхідну інформацію.

Наукова бібліотека ХНАДУ представлена у соцмережах: Вконтакті та на Ю-тубі.

Співробітниками бібліотеки розроблено і затверджено програму та методичні вказівки з курсу «Основи інформаційної культури, бібліографії та бібліотекознавства» для студентів усіх спеціальностей (2006). Із 2000 р. виходить покажчик «Праці вчених ХНАДУ». У 2010 р. вийшов черговий том, присвячений 80-річчю від дня заснування університету (який був нагороджений дипломом методичної ради в Харківському регіоні). Готується новий випуск до 85-річчя від дня заснування вишу.

Для студентів усіх спеціальностей 1-х, 3-х та 5-х курсів інформаційно-бібліографічний відділ кожен новий навчальний рік починає з оглядових екскурсій та лекцій про бібліотеку. За заявками кураторів заняття мають різні напрями: знайомство з підрозділами наукової бібліотеки, її фондами, каталогами, реферативними журналами на електронних носіях, таблицями УДК та ББК. Проводяться тренінги з бібліографічного опису документів.

Наукова бібліотека є осередком знань та джерелом культури і творчості університету. Велике значення у цьому напрямі належить культурно-просвітницькій роботі, якій колектив приділяє значну увагу.

Зокрема, постійно проходять творчі зустрічі з професорсько-викладацьким складом університету: професорами Анатолієм Миколайовичем Туренком, Віктором Олександровичем Золотарьовим, Валентиною Олександрівною Голеско, Вікторією Василівною Гребенюк, Олександром Костянтиновичем Чаплигінім, Степаном Йосиповичем Ломакою, Миколою Дмитровичем Касліним, доцентами Валерієм Івановичем Ковальовим та іншими, під час яких студенти знайомляться не тільки з науковцями, а й творчими особистостями і талановитими людьми.

Активну участь у таких заходах, як «Новорічні традиції та обряди України», День Святого Валентина, День

Користувачі наукової бібліотеки в інформаційно-довідковому відділі

пам'яті жертв голодомору, День гумору тощо, беруть і студенти, які проявляють свої різнобічні таланти.

Історія НБ ХНАДУ та її сучасність — це віддані своїй праці ентузіасти, фахівці вищої кваліфікації. Зараз колектив бібліотеки налічує 40 працівників, більшість з яких працює тут понад 20 років. Це Людмила Олександрівна Бондаренко, Лідія Олександрівна Твердохліб, Галина Архипівна Давискиба, Зінаїда Володимирівна Бережна, Людмила Володимирівна Бутко, Людмила Веніамінівна Попова, Зоя Володимирівна Титаренко, Наталія Станіславівна Сечина, Ольга Олександрівна Ляшенко, Олена Василівна Копиця, Тетяна Михайлівна Сиволап та інші.

За багаторічну сумлінну працю у справі виконання та організації культурно-просвітницької діяльності з професорсько-викладацьким складом та молоддю працівники бібліотеки нагороджені: відзнакою Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» (Рима Данилівна Рубачова), почесними грамотами (Валентина Іванівна Калашникова, Марина Вікторівна Іваненко), подяками (Ірина Феоктистівна Гребенюк, Олена Сергіївна Шевченко) та іншими заохоченнями.

Сьогодні наукова бібліотека ХНАДУ, враховуючи досвід минулого та вивчаючи сучасні досягнення, робить усе можливе для виходу на вищий рівень використання новітніх інформаційних технологій.

Відділ комплектування та наукової обробки документів. Зліва направо: бібліотекар II кат. Т. І. Фаст, провідний бібліотекар Л. М. Касьянова, бібліотекар I кат. О. О. Ляшенко